

IMPLICAREA ONU, NATO, UE ȘI OSCE ÎN ASIGURAREA SECURITĂȚII UMANITĂȚII

INVOLVEMENT OF UNO, NATO, EU, AND OSCE IN THE MAINTENANCE OF THE SECURITY OF HUMANITY

Asist.univ.dr.av. Anelis-Vanina ISTRĂTESCU*

Statele nu mai pot face față, în mod individual, avalanșei provocate de mutațiile din sfera geopolitică și militară, coalizarea lor în menținerea securității constituind chintesența regulilor aflate la temelia statului de drept, a ordinii juridice pe care se fundamentează societățile civilizate. În ecuația jocurilor de putere, organizațiile și alianțele internaționale – create inclusiv pentru îndeplinirea unor scopuri militare – joacă un rol esențial în contracararea riscurilor ce afectează securitatea umanității, în lumina idealurilor și rațiunilor care au condus la formarea lor pornind de la ideea că cea mai redutabilă „armă” este cooperarea la toate nivelurile și pe toate palierele.

Pe aceleași principii funcționează astăzi și ONU, NATO, UE și OSCE, ale căror intervenții în segmentul afacerilor militare reflectă capacitatea lor de a-și perfecționa arsenalul, prin prisma lecțiilor învățate de-a lungul istoriei, dar și de a se adapta la formele noi ale războiului actual, având ca protagoniști și armatele neregulate ale unor entități politice nonstatale, al căror comportament în sfera relațiilor internaționale nu încetează să ne surprindă.

The States are no longer capable of facing individually the effect of the mutations that occurred in the geo-political and military area, so their entry into coalitions made for the maintenance of security represents the quintessence of the rules applicable in the law-based State and of the legal order which civilized societies are based on. In the equation of power games, the international organizations and alliances – established for military purposes inclusively – play a major role in the fight against risks affecting the security of humanity, in the light of the ideals and reasons taken into consideration upon their establishment, bearing in mind the fact that the most redoubtable “weapon” is cooperation at all levels and in all areas.

The same principles are also applied to the activity of UNO, NATO, EU, and OSCE of which interventions in the military affairs reflect their capability to improve their arsenal view of the lessons learned throughout history and to adapt themselves to the new forms of the present wars having also as protagonists, the irregular armies of some non-state political entities whose behavior in the international relations field is continuously surprising.

Cuvinte-cheie: securitate; cooperare; supremația legii; stabilitate; pace; ordine.

Keywords: security; cooperation; rule of law; stability; peace; order.

Este un truism că securitatea rămâne o problemă de actualitate, motiv pentru care mă voi axa, în cele ce urmează, pe abordarea activității desfășurate de marile organizații și alianțe internaționale pentru salvagardarea securității, în îndeplinirea obiectivului atât de greu de atins, al menținerii și al consolidării păcii globale. Aceasta întrucât riscurile și amenințările conturate în ultimii ani au reflectat fațetele cameleonice ale

războiului modern, în care lupta propriu-zisă dintre „combatanți” nu mai îmbracă doar forma participării directe în teatrele de operații, ci s-a extins în multiple domenii, precum cel cibernetic, informațional sau tehnologic, conturând astfel imaginea unui „război multidimensional”, pentru combaterea căruia se impune reunirea eforturilor liderilor statali în plan politic, juridic și militar.

ONU și securitatea globală

Apariția ONU pe scena internațională a constituit un moment crucial în istoria umanității, pentru realizarea scopurilor proiectate la crearea ei, și anume menținerea păcii și securității internaționale, dezvoltarea relațiilor prietenești

***Universitatea „Spiru Haret”;**
Institutul Național pentru Pregătirea
și Perfecționarea Avocaților;
Baroul București
e-mail: istratescu_anelis@yahoo.com

dintre națiuni, realizarea cooperării internaționale în rezolvarea problemelor cu caracter economic, social, cultural sau umanitar¹, în lumina deciziei statelor semnatare ale Cartei Națiunilor Unite de „a izbăvi generațiile viitoare de flagelul războiului”.

În timp ce pentru unii doctrinari Consiliul de Securitate al ONU constituie un veritabil polițist al securității internaționale, având ca funcțiune subsidiară cea de guvernare și supranațională în scopul îndeplinirii sarcinilor interne ale statului eșuat², pentru alții, existența ONU facilitează eforturile multinaționale în sensul îngrădirii, limitării și chiar opririi unui război, în cazul în care părțile beligerante sunt de acord să fie îngrădite, limitate și împiedicate de la a-și duce lupta până la capăt³.

O privire retrospectivă asupra intervențiilor operate de ONU în conflictele armate sau focarele conflictuale cu consecințe dezastruoase asupra vieții și integrității fizice ori psihice a civililor ne susține punctul de vedere, conducând la concluzia că organizația și-a demonstrat pe deplin, chiar dacă uneori în modalități mai mult sau mai puțin criticabile, atributul de garant al securității internaționale, de veritabil gardian al valorilor ocrotite în statul de drept, clădit pe principiul supremației legii și pe respectarea drepturilor și libertăților fundamentale individuale. Putem aminti aici deciziile recente ale Consiliului de Securitate al ONU în domeniul menținerii păcii și securității internaționale și prevenirii conflictelor (*Rezoluția nr. 2.171 din 21 august 2014*), protejării civililor în conflictele armate (*Rezoluția nr. 2.175 din 29 august 2014*) ori cele privind amenințările la adresa păcii și securității internaționale cauzate de acte teroriste (*Rezoluția nr. 2.178 din 24 septembrie 2014*), toate aceste rezoluții relevând preocuparea constantă a națiunilor de a identifica vulnerabilitățile la care este expusă omenirea și de a găsi soluțiile cele mai adecvate la problemele rămase încă fără rezolvare.

Pe lângă adoptarea de rezoluții destinate reglementării unor chestiuni generale în domeniul securității globale, ONU s-a implicat și continuă să se implice pregnant în operațiile complexe de stabilitate și sprijin desfășurate în diverse teritorii ale unor state, prin intermediul Consiliului de Securitate, între atribuțiile cărora se numără și cea privind cercetarea oricărei dispute sau situații de natură a produce fricțiuni internaționale, precum și cea de a acționa militar împotriva agresorilor.

Astfel, prin *Rezoluția nr. 2.174 din 27 august 2014 referitoare la Libia* s-a decis că furnizarea, vânzarea sau transferul de arme și muniții în Libia vor fi supuse în prealabil aprobării Comitetului (par. 8); prin *Rezoluția nr. 2.180 din 14 octombrie 2014 privitoare la Haiti* s-a luat decizia extinderii mandatului MINUSTAH (trupe armate și forțe polițienești) pe teritoriul țării până la data de 15 octombrie 2015 pentru menținerea securității, în contextul organizării de alegeri parlamentare și prezidențiale; prin *Rezoluția nr. 2.183 din 11 noiembrie 2014 privind Bosnia și Herțegovina*, Consiliul de Securitate al ONU a autorizat statele membre să acționeze în cooperare cu Uniunea Europeană pentru a continua pe o perioadă de 12 luni, începând cu data adoptării rezoluției, funcționarea forței multinaționale de stabilizare EUFOR ALTHEA, sub control și comandă reunite. și exemplele ar putea continua, evidențiind aportul incontestabil adus de organizația internațională mai sus-amintită la reconstrucția instituțională și normativă a popoarelor afectate, la menținerea unui climat de pace și ordine socială.

La fel de relevantă pentru asigurarea securității umanității este și activitatea din ultima perioadă a comisiilor create la nivelul ONU, în scopul monitorizării și investigării violărilor aduse drepturilor omului, prin prezentarea de rapoarte, precum *Raportul A/HRC/25/63 din 7 februarie 2014 adoptat de Comisia abilitată cu cercetarea situației din Republica Populară Democrată Coreeană*⁴, căreia i s-a recomandat adoptarea urgentă de reforme profunde politice și instituționale, modificarea Codului Penal și a Codului de Procedură penală, în scopul abrogării prevederilor privind așa-zisele infracțiuni antistat și anti-popor, respectarea deplină a dreptului la un proces echitabil și garanțiilor consfințite prin Pactul cu privire la Drepturile Civile și Politice, abolirea pedepsei cu moartea, promovarea prin educație a respectului drepturilor omului și libertăților fundamentale, urmărirea și trimiterea în judecată a persoanelor responsabile de comiterea de crime împotriva umanității, ratificarea Convențiilor adoptate în materia protejării persoanelor împotriva dispariției forțate, drepturilor persoanelor cu dizabilități, a Statutului de la Roma al Curții Penale Internaționale, precum și acceptarea imediată a prezenței unei baze de lucru și a asistenței acordate de Biroul Înaltului Reprezentant al Națiunilor Unite

pentru Drepturile Omului și alte entități abilitate ale Națiunilor Unite.

Încălcări similare de drepturi ale omului au fost constatate și de *Comisia mandatată cu monitorizarea situației din Siria*, stat confruntat cu lupta continuă dintre forțele guvernamentale și grupuri armate nonstatale⁵ și atacuri ale luptătorilor extremiști, astfel cum rezultă din *Raportul A/HRC/2760 din 13 august 2014 privind Siria*⁶, prin care s-au formulat de asemenea, unele recomandări: respectarea drepturilor omului și a dreptului internațional umanitar, implementarea efectivă a rezoluțiilor Consiliului de Securitate privitoare la asistența și accesul la ajutorul umanitar, judecarea și tragerea la răspundere a persoanelor vinovate de încălcări ale drepturilor omului și ale dreptului internațional umanitar, încetarea folosirii ilegale și arbitrare a armamentului, permiterea accesului pe teritoriul țării a organismelor și a grupurilor de monitorizare în domeniul drepturilor omului și luarea măsurilor necesare pentru a le asigura protecția. Pe aceeași linie de gândire, s-a recomandat cu fermitate comunității internaționale să impună embargo și să înceteze furnizarea de armament în această țară, să sprijine finanțarea operațiilor umanitare și extinderea ajutorului umanitar, iar Consiliul de Securitate să acționeze pentru deferirea situațiilor constatate către organismele judiciare competente (între care și Curtea Penală Internațională) și să eficientizeze aplicarea și implementarea dispozițiilor dreptului internațional al drepturilor omului și ale dreptului umanitar.

Nu poate fi omisă în această cercetare nici contribuția decisivă în menținerea securității a *Curții Internaționale de Justiție*, organismul judiciar principal al ONU, în competența căruia se circumscriu litigiile privitoare la încălcările normelor dreptului internațional, a căror soluționare servește atât la reglementarea raporturilor juridice concrete deduse judecării, cât și la prevenirea comiterii unor încălcări similare de drepturi, prin standardele de conduită impuse părților litigante și prin principiile evocate în cuprinsul deciziilor pronunțate. Investirea acestui organ judiciar cu soluționarea unor dispute juridice legate de delimitarea unor teritorii și fixarea granițelor dintre părțile aflate în conflict (*Burkina Faso v. Nigeria*⁷, *Peru v. Chile*⁸) ori a unor cauze având ca obiect încetarea experiențelor cu arme nucleare și dezarmare nucleară (*Insulele Marshall v. Pakistan*,

*Insulele Marshall v. India ori Insulele Marshall v. Regatul Unit*⁹), ne confirmă susținerile, ținând seama de impactul tranșării disputelor existente asupra stabilității internaționale, în general și asupra celei regionale, în particular, din perspectiva afacerilor militare derulate în teritoriile respective.

Misiunea de restabilire a ordinii de drept înfăptuită prin intermediul ONU se completează și prin jurisprudența *tribunalelor speciale internaționale* (*Tribunalul Penal Internațional pentru Fosta Iugoslavia*, *Tribunalul Penal Internațional pentru Rwanda*) sesizate de Consiliul de Securitate cu judecarea unor cauze privind încălcări ale dreptului internațional umanitar, în virtutea prerogativelor conferite acestuia prin art. 41 din Carta Națiunilor Unite, continuând și în prezent prin Mecanismul Rezidual Internațional pentru Tribunalele Penale¹⁰ instituit prin *Rezoluția nr. 1.966* (2010) a Consiliului de Securitate al ONU și completat prin rezoluțiile sale ulterioare (cea mai recentă fiind *Rezoluția nr. 2.130/2013*). Acest mecanism urmărește continuarea demersurilor de cercetare, judecare și tragere la răspundere penală a autorilor infracțiunilor care se sustrag anchetelor sau ale căror cauze nu s-au finalizat.

Iată deci, cât de complexă este implicarea ONU în menținerea climatului de stabilitate și ordine mondială, atât de fragil și de instabil în contextul noilor provocări și amenințări. Indiferent de opiniile nuanțate privind locul pe care îl ocupă această organizație în domeniul afacerilor militare, ale cărei decizii continuă să alimenteze polemici și controverse în comunitatea internațională, dar și critici vehemente din partea susținătorilor ardenti ai principiului neintervenției, se poate afirma, cu convingere, că fără ONU istoria omenirii ar fi urmat un curs diferit și că securitatea globală ar fi fost privată de unul dintre cei mai vajnici protectori ai ei.

NATO – gardian al securității

Crearea NATO în 1949 în temeiul Tratatului Nord-Atlantic a stat sub semnul obiectivului primordial al organizației, acela de a salvagarda libertatea și securitatea membrilor săi, prin mijloace politice și militare, realitatea faptică demonstrându-ne că cooperarea dintre națiuni, fundamentată pe solidaritate și întrajutorare, rămâne remediul cel mai eficient pentru escaladarea conflictelor și gestionarea crizelor ce afectează și destabilizează

umanitatea, dincolo de diferențele de ordin politic, militar, juridic, economic, social și cultural existente între statele aliate.

Explicitarea modalităților de interacțiune din cadrul contingentelor militare multinaționale a condus la distincția dintre *multinaționalitatea orizontală*, formă tradițională de interacțiune între forțele armate aliate, constând în alăturarea unităților naționale individuale în cadrul aceleiași grupări sau chiar cooperarea unor corpuri de armată din țări diferite, caracterizată prin întruniri la nivelul cartierelor generale sau în domeniul logistic și *multinaționalitatea verticală*, de esența căreia este constituirea unor contingente mixte, bi sau multinaționale, la un eșalon inferior, în scopul declarat de a alătura unități naționale diferite, de a încuraja dialogul dintre soldați de diferite naționalități, de a îmbunătăți înțelegerea reciprocă și a diminua prejudecățile mutuale¹¹.

Conceptul de „apărare colectivă” consacrat prin art. 5 din Tratatul de la Washington a făcut posibilă extinderea Alianței, prin cooptarea de noi membri de pe două continente (în prezent totalizând 28 de state), animați de ideea consultării și cooperării în domeniul apărării și securității, dar și de participarea în operații multinaționale de gestionare a crizelor, prin prisma Conceptului Strategic adoptat la Summitul NATO de la Lisabona din 2010, care îi conturează și îi potențează atribuțiile Alianței.

De altfel, obiectivele apărării colective, managementul crizelor și securitatea prin cooperare au fost reafirmate și în *Declarația Summitului NATO din Țara Galilor din 5 septembrie 2014*, prin care NATO a aprobat *Planul de Acțiune pentru creșterea nivelului de reacție*, pentru a putea răspunde cu promptitudine schimbărilor intervenite în mediul de securitate, provocărilor și implicațiilor strategice generate de conduita Rusiei, ca și riscurilor și amenințărilor venite din Orientul Mijlociu și din Africa de Nord (pct. 5). Prin aceeași Declarație, NATO a lansat și *Conceptul Națiunilor-Cadru*, în temeiul căruia statele aliate acționează în grupuri multinaționale pentru dezvoltarea reunită a forțelor și capacităților lor, sub coordonarea unei națiuni-cadru, pentru implementarea conceptului punându-se bazele inițiale a trei grupuri multinaționale de lucru coordonate de Germania, Anglia și Italia, iar alte astfel de grupuri fiind în curs de formare (pct. 67). În plus, prin Declarația specificată s-a aprobat și *Inițiativa privind Construirea Capacităților*

de Apărare și de Securitate Conexă destinată consolidării angajamentelor asumate față de aliați și susținerii stabilității Alianței, părțile semnatare convenind să extindă aplicarea inițiativei și în Georgia, Iordania și Republica Moldova și să furnizeze asistența pentru asigurarea apărării și securității în Libia, inclusiv prin dezvoltarea de parteneriate cu ONU, UE și OSCE (pct. 89).

Descrisă fie ca bloc constructiv indispensabil unei noi și stabile ordini mondiale¹² ori ca expresie instituțională a unei viziuni comune asupra legitimității¹³, NATO se află într-un continuu proces de restructurare și de metamorfozare, încercând să învețe din trecutul istoric, să se ancoreze în prezent și să își proiecteze strategia viitoarelor acțiuni întreprinse în exercitarea rolului său activ, proclamat încă de la data înființării ei, prin lupta asiduă condusă împotriva terorismului, prin acțiuni de apărare împotriva atacurilor cibernetice, ca și prin promovarea contribuției femeilor în domeniul păcii și securității.

Astfel, operațiile și misiunile conduse de NATO în Bosnia și Herțegovina, Macedonia, Irak, Pakistan, Sudan și Libia din perioada 1992-2011 au avut o evoluție sinuoasă, dar în același timp, au desăvârșit experiența coaliției în rezolvarea conflictelor și crizelor globale ori regionale și au pavat drumul acțiunilor actuale din zone deosebit de sensibile ale Globului. Mă refer, spre exemplu, la *misiunea NATO din Afganistan*, unde Alianța coordonează activitatea ISAF¹⁴, mandată cu extinderea autorității Guvernului afgan pentru crearea mediului funcționării instituțiilor democratice și garantării respectării principiului supremației legii și desfășoară concomitent activități de pregătire și instruire a unui corp militar profesionist constituit din afgani (ANSF), capabil să asigure securitatea propriei țări, Alianța angajându-se să acorde asistența și sprijinul financiar necesar susținerii acestei noi forțe de securitate începând din 2015, în cadrul *Misiunii Resolute Support*, reglementată juridic prin *Convenția asupra Statutului Forțelor (SOFA)* semnată în 30 septembrie 2014.

La fel de constructivă pentru asigurarea securității este și *Misiunea NATO din Kosovo*, derulată prin intermediul trupelor aliate reunite sub titulatura de Forța NATO pentru Kosovo (KFOR),¹⁵ a căror prezență în zonă este esențială în prezervarea păcii și stabilității și continuă în temeiul *Rezoluției nr. 1.244/1999* a Consiliului

de Securitate al ONU, având o înrâurire decisivă asupra dialogului mediat de UE dintre Serbia și Kosovo, axat în principal, pe rezolvarea disputei privitoare la zona nordică a Kosovo și materializat prin semnarea unui Pact cuprinzând un set de principii privind normalizarea relațiilor dintre cele două state în aprilie 2013, sprijinit de Alianța Nord-Atlantică. Implicarea NATO în stabilizarea regiunii afectate a vizat, între altele, menținerea siguranței și ordinii publice, prezervarea securității granițelor, interzicerea contrabandei transfrontaliere cu armament, implementarea unui program referitor la tranzacțiile cu arme, muniții și exploziv pe teritoriul Kosovo, distrugerea armamentului, dar s-a concentrat și pe rezolvarea unor probleme majore de care depinde însăși funcționarea statului kosovar, respectiv înființarea de instituții civile, crearea unui sistem legislativ și judiciar propriu, aplicarea mecanismului punitiv indispensabil combaterii infracționalității.

În analiza contribuției NATO în domeniul securității internaționale, merită amintit și sprijinul substanțial furnizat actualmente de Alianța Uniunii Africane, prin asistența oferită în *Misiunea din Somalia (AMISOM)*¹⁶, în domeniul aerian și maritim, prin trimiterea de experți specializați în diverse domenii (strategic, financiar, logistic, managementul forței armate, resurse umane, IT), instruirea în programele școlilor NATO, ca și prin suportul oferit African Standby Force (ASF), pentru ca această nouă forță militară regională să devină perfect operațională și să poată asigura prin propriile sale capacități, stabilitatea întregului continent african în timpul crizelor.

Participarea NATO în demersurile actuale de consolidare a securității globale nu se limitează însă la spațiul terestru, acțiunile sale desfășurându-se și în spațiul maritim, respectiv în Marea Mediterană, în cadrul *Operațiunii Active Endeavour*¹⁷, prin monitorizarea constantă a transporturilor operate de nave prin Strâmtoarea Gibraltar, întărind astfel siguranța regiunii, contracarând terorismul practicat în largul mării și contribuind la combaterea eficientă a activităților de contrabandă și proliferare a armelor de distrugere în masă. În paralel, acțiunile NATO se îndreaptă și în direcția combaterii pirateriei maritime în largul Cornului Africii, prin coordonarea *Operațiunii Ocean Shield*¹⁸ a cărei realizare îmbracă forme multiple: monitorizarea aeriană a navelor, prevenirea și neutralizarea

deturnărilor de nave, reprimarea jafurilor armate, distrugerea bazelor și materialului logistic utilizat de pirați, escortarea și reținerea navelor.

Cercetarea științifică a rolului Alianței Nord-Atlantice în opera de menținere a păcii și a securității globale nu ar fi completă, fără evidențierea importanței eforturilor depuse de NATO în combaterea terorismului, prin angajarea sa în numeroase inițiative de natură politică, operațională, conceptuală, militară, tehnologică și științifică, consolidate prin elaborarea și implementarea unui *Ghid de combatere a terorismului lansat în cadrul Summitului de la Chicago din 2012* și dezvoltarea unei ample activități pe trei planuri: prin crearea unui forum permanent de consultare transatlantică, prin folosirea capacităților sale militare și civile în scopul combaterii terorismului și gestionării consecințelor atacurilor teroriste, prin cooperarea în parteneriate împreună cu alte organizații internaționale (ONU, UE și OSCE) sau state nonmembre ale Alianței. În considerarea rațiunilor pe care își fundamentează propria existență, NATO a decis, în aprilie 2014, suspendarea cooperării civile și militare cu Rusia, inclusiv în sfera combaterii terorismului, condamnând intervenția militară nelegală a Rusiei în Ucraina, soldată cu încălcarea flagrantă a integrității teritoriale și a suveranității Ucrainei, ca și tentativa de a anexa Crimeea teritoriului rus, într-o manieră incompatibilă cu principiile dreptului internațional și îndeosebi cu principiul supremației legii, reafirmat de NATO prin toate instrumentele sale normative.

Pe fundalul suspendării cooperării dintre NATO și Rusia, raporturile de cooperare dintre NATO și Ucraina s-au intensificat, materializându-se pe de o parte, în sprijinirea Ucrainei în procesul de reformare a sistemului ei de apărare și securitate, esențial pentru deplina instaurare a regimului democratic în această țară, prin coordonarea furnizării de asistență umanitară și medicală în zonele afectate de criza cu Rusia, iar pe de altă parte, prin ajutorul acordat NATO de Ucraina în gestionarea misiunilor sale curente din Afganistan și Kosovo, colaborarea dintre cele două entități devenind mai solidă, odată cu adoptarea unei declarații comune în septembrie 2014 a Comisiei NATO-Ucraina la Summitul din Țara Galilor, prin care Rusia a fost aspru condamnată pentru destabilizarea deliberată și continuă a Ucrainei de est, ca și pentru așa-zisa anexare a Crimeii.

În abordarea locului pe care îl joacă NATO în actualul mediu de securitate trebuie subliniată și implicarea Alianței în acțiunile de combatere a *cyber-terorismului*, transpuse prin noua politică¹⁹ promovată în cadrul Summitului din Țara Galilor din septembrie 2014, potrivit căreia apărarea cibernetică constituie parte integrantă a apărării colective, iar dreptul internațional se aplică și în spațiul cibernetic. Noua politică constituie o piatră de încercare pentru aliați, întrucât aduce ca elemente inovatoare, restructurarea guvernantei în apărarea cibernetică, procedura de asistență a aliaților, ca și integrarea apărării cibernetică în planurile operaționale, stipulând necesitatea de intensificare a cooperării cu parteneri privați din domeniul industrial.

Nu în ultimul rând, NATO a depus și continuă să depună diligențe pentru înlăturarea impedimentelor privind participarea femeilor în prevenirea, gestionarea și rezolvarea conflictelor, ca și în operațiile de restabilire a păcii, protejarea drepturilor persoanelor de sex feminin, prevenirea violențelor decurgând din conflicte de natură sexuală, prin dezvoltarea durabilă de parteneriate cu alte organizații internaționale, cea mai recentă inițiativă în acest sens reprezentând-o *Noua Politică NATO din 2014 referitoare la Femei, Pace și Securitate*, în care se reflectă punerea în practică a principiilor cristalizate prin *Rezoluția Consiliului de Securitate al ONU nr. 1.325/2000* și a rezoluțiilor conexe subsecvente.

Analiza riguroasă a acțiunilor NATO din ultimul deceniu, în care se înscrie și dezvoltarea parteneriatelor cu ONU, UE și OSCE, cu precădere în domeniile de interes vital pentru menținerea păcii globale, ne determină să concluzionăm că Alianța Nord-Atlantică și-a însușit pe deplin valențele „abordării cuprinzătoare a securității”, înțelegând nevoia stringentă de protecție a omenirii în fața noilor provocări și amenințări ale contemporaneității.

Uniunea Europeană în mediul actual de securitate

Formarea Uniunii Europene în constelația colectivităților de state reunite pentru realizarea intereselor economice și politice comune a marcat în mod decisiv pleiada demersurilor privind apărarea securității globale, consfințind cooperarea interstatală în lupta acerbă condusă

pentru promovarea și ocrotirea drepturilor omului, elaborarea și implementarea politicii de securitate și apărare comună, combaterea fermă a infrafracționalității transfrontaliere, ceea ce a reprezentat un pas uriaș în îndeplinirea dezideratului de consolidare a păcii și ordinii sociale.

Idealul Uniunii Europene de ancorare în viața societății a rolului central al omului și a drepturilor lui inviolabile și inalienabile, precum și respectarea acestor drepturi, s-au inspirat atât din moștenirea culturală religioasă și umanistă a statelor europene, cât și din experiențele Consiliului Europei în promovarea libertăților fundamentale, astfel încât, la fel ca țările ce o compun sau ca organizația CE, Uniunea se bazează pe valorile respectării demnității umane, democrației, egalității și statului de drept, încercând să ofere cetățenilor săi un spațiu de libertate, securitate și justiție (...)²⁰.

Beneficiul colaborării cu principalii actori angrenați în misiuni și operații de preservare a securității a fost înțeles în profunzime și de UE, care, prin dezvoltarea de alianțe strategice cu alte organisme și organizații internaționale, transpuse în declarații, acorduri sau convenții, a devenit, la rândul său, un fervent susținător al stabilității, dar și un promotor al valorilor ocrotite prin acțiuni militare colective, punând astfel în aplicare efectivă principiile proclamate în Tratatul de la Lisabona, prin care s-a impus și conceptul de *Politică de Apărare și Securitate Comună (PSAC)*.

În viziunea noii legi europene fundamentale, implicarea UE în domeniul gestionării militare a crizelor include dreptul de a recurge la acțiuni de dezarmare, de a desfășura misiuni umanitare și de evacuare, de a acorda asistență și consiliere în probleme militare, de a restabili pacea și de a conduce operații de stabilizare în perioada postconflictuală, toate aceste prerogative fiindu-i conferite Uniunii în considerarea rolului său substanțial în edificarea și protejarea securității europene, ca parte integrantă a securității globale. În acest context, UE devine un „pion” esențial în jocurile de putere derulate pe harta lumii, în care acțiunile militare trebuie să îndeplinească atât o funcție preventivă, cât și o funcție combativ-constructivă, atunci când interesele umanității o cer.

Sub aspect normativ, UE s-a preocupat, între altele, de elaborarea *Strategiei europene de securitate din 12 decembrie 2003* (fondată pe contracararea amenințărilor, asigurarea securității vecinătăților

sale, dezvoltarea unei ordini internaționale bazate pe multilateralism efectiv), dar și de adoptarea *Strategiei UE contra proliferării armelor de distrugere în masă din 2003* (stipulând importanța multilateralismului, necesitatea promovării unui mediu regional și internațional stabil, cooperarea strânsă cu parteneri-cheie); reglementarea comerțului cu arme (implementată prin *Decizia 2010/336/PESC din 14 iunie 2010 a Consiliului Uniunii Europene*); combaterea comerțului ilicit cu arme de calibru mic și armament ușor pe calea aerului, prin adoptarea *Strategiei Uniunii Europene de combatere a acumulării ilicite și a traficului ilicit de arme de calibru mic și armament ușor (SALW), precum și de muniție aferentă – Strategia UE privind SALW din 2003* (în aplicarea căreia s-a adoptat *Decizia 2010/765/PESC a Consiliului Uniunii Europene din 2 decembrie 2010*); controlarea exporturilor, transferului, serviciilor de intermediere și tranzitului produselor cu dublă utilizare, prin edictarea *Regulamentului Consiliului UENr. 428 din 5 mai 2009* (reglementându-se situația bunurilor cu utilizare civilă și militară, sub aspectul procedurii și condițiilor de tranzacționare).

Pentru atingerea obiectivului de întărire și de perfecționare a capacităților sale militare, eforturile UE s-au manifestat de-a lungul evoluției sale și în plan instituțional, prin crearea *Comitetului Militar al Uniunii Europene*²¹ (având atât funcția de forum pentru cooperare și consultare militară a statelor unionale în domeniul prevenirii conflictelor și managementul crizelor, cât și funcția de evaluare a opțiunilor militare strategice, de consiliere și planificare a operațiilor pe timp de criză) și *Agenciei Europene de Apărare*²² (însărcinată cu dezvoltarea capacității de apărare în situații de criză, promovarea cooperării în domeniul armamentului, consolidarea bazei industriale și tehnologice, creșterea eficacității cercetării și tehnologiei) ori prin consacrarea instituției *Înaltului Reprezentant al Uniunii pentru afaceri externe și politică de securitate comună* și a unui *Serviciu european pentru acțiune externă*,²³ care au sporit capacitatea Uniunii de a răspunde amenințărilor asupra securității cetățenilor europeni.

Incursiunea noastră științifică în acțiunile militare recente derulate de UE relevă faptul că această comuniune de state își conștientizează atributul de instrument eficace al securității și pune un accent deosebit pe respectarea principiului supremației dreptului, garantarea drepturilor

omului, perfecționarea capacităților umane, tehnice și logistice și profesionalizarea corpului forțelor armate proprii, consolidarea sistemului de apărare și securitate colectivă, finanțarea acțiunilor militare, îmbunătățirea procedurilor de lucru în teatrele de operații.

*Operațiunea EUFOR ALTHEA*²⁴ constituie un exemplu elocvent de implicare a Uniunii Europene în acțiunile actuale de menținere a securității în Bosnia și Herțegovina, pentru a-i sprijini stabilizarea și a-i facilita integrarea europeană, ceea ce se traduce prin suportul uman, material și logistic acordat forțelor militare naționale în procesul de formare și instruire continuă, ținând seama de imperativul asigurării păcii în zona de Balcanilor de Vest, în realizarea unuia dintre obiectivele fundamentale ale Politicii de Apărare și Securitate Comună: prevenirea conflictelor.

Aportul militar al UE se dovedește la fel de vizibil și pe continentul african, unde statele unionale au decis, în 2014, să lanseze *Operațiunea militară EUFOR RCA*²⁵, a cărei dislocare a fost aprobată prin *Rezoluția nr. 2.134 din 28 ianuarie 2014 a Consiliului de Securitate al ONU*, pentru a asigura un mediu stabil de securitate pe teritoriul Republicii Central Africane, în zona Bangui, astfel încât să se permită acordarea de ajutoare și asistență umanitară populației civile supuse unui regim auster de violență și teroare.

Eforturile UE de sprijinire a păcii, de protejare a populației civile și de reconstrucție a statelor africane confruntate cu un grad de infraționalitate extrem de ridicat s-au reflectat și în alte misiuni militare de mare anvergură pentru securitatea regională: *EUSEC RD Congo*²⁶ (axată pe susținerea autorităților congoleze în reconstrucția armatei naționale și crearea cadrului necesar redresării economice și sociale a statului), *EUTM-Mali*²⁷ (implicată în acțiuni de sprijin pentru restaurarea ordinii constituționale și democratice, susținerea autorităților statale în exercitarea suveranității asupra teritoriului malian, combaterea crimei organizate și a actelor teroriste) și *EUTM Somalia*²⁸ (mandată cu antrenarea forțelor armate somaleze, protejarea civililor, familiarizarea militarilor somalezi cu normele de drept internațional umanitar și normele de protecție a drepturilor omului, furnizarea consultanței strategice și activități de mentoring).

La fel ca și NATO, UE se alătură acțiunilor militare maritime angajate în zona Cornului Africii

și a Oceanului Indian, derulând în acest sens, propriile sale operații și misiuni militare, respectiv *EU NAVFOR Somalia – Operația Atalanta*²⁹ și *EUCAP Nestor*³⁰, care implică depistarea, prevenirea și reprimarea pirateriei și a jafurilor armate, protecția navelor transportatoare de hrană, monitorizarea activităților de pescuit, consolidarea securității maritime, întărirea sistemului judiciar sub aspectul procedurilor aplicate pentru cercetarea, urmărirea, judecarea și condamnarea persoanelor găsite vinovate de comiterea de infracțiuni în spațiul maritim.

Pe lângă misiunile și operațiile militare complexe desfășurate de forțele UE la scară planetară, Uniunea și-a orientat prioritățile și către îndeplinirea unor *misiuni civile* aflate în plină desfășurare la ora actuală, ale căror obiective se circumscriu conceptelor apărării și securității comune: *EUBAM Libia*³¹ (focalizată pe susținerea Libiei în perioada postconflict, prin transfer de know-how, în scopul dezvoltării securității și managementul granițelor terestre, maritime și aeriene); *EUCAP Sahel Niger*³² (concentrată pe combaterea amenințărilor la adresa securității, terorismului, crimei organizate și migrației nelegale și pe susținerea securității energetice, prin sprijinul acordat forțelor de securitate nigeriene în instruirea și dezvoltarea strategiilor operaționale și a competențelor tehnice); *EUCAP Sahel Mali*³³ (mandată cu sprijinirea statului malian în instaurarea ordinii democratice și constituționale, menținerea durabilității păcii și a autorității statale pe întregul teritoriu, prin furnizarea de instruire și consiliere strategică); *EULEX Kosovo*³⁴ (constând în acordarea de asistență autorităților kosovare în implementarea principiului supremației legii, cu accent pe întărirea sistemului național judiciar și puterii judecătorești, prin monitorizare, mentorat și consultanță); *EUAM Ucraina*³⁵ (abilitată cu susținerea autorităților ucrainene în elaborarea strategiilor de securitate, reformarea sistemului polițienesc și sistemului judiciar, acordarea de consultanță strategică, implementarea aplicării și garantării principiului supremației legii); *EUBAM Moldova și Ucraina*³⁶ (misiune cu caracter tehnic și consultativ, menită a sprijini, prin consiliere și instruire, reformarea sectorului vamal și securizarea granițelor, îndeosebi a graniței ucrainiano-moldovene și ucrainiano-transnistrene, prevenirea și depistarea actelor de contrabandă și a traficului

ilicit de mărfuri și de ființe vii).

Misiunilor evocate anterior le-am putem adăuga și misiunile *EUPOL Afganistan*³⁷ și *EUPOL Copps/Palestinian Territories*³⁸ inițiate de Uniunea Europeană în vederea reformării sistemului polițienesc și celui judiciar, în special, în sfera penală, dezvoltarea infrastructurii de profesionalizare și instruire a polițiștilor și personalului de securitate și ordine publică, armonizarea legislației interne cu normele dreptului internațional, asigurarea garanțiilor pentru aplicarea principiului supremației legii și respectarea drepturilor omului în teritoriile afgane și palestinieni profund afectate de criză și instabilitate.

Complexitatea acțiunilor UE în scopul menținerii păcii locale, regionale ori globale, ce îmbracă inclusiv forma misiunilor militare și civile, ne demonstrează fără putință de tăgadă că conceptul de *apărare și securitate comună* reglementat prin *Tratatul de la Lisabona* nu a rămas în stadiu pur teoretic, ci s-a integrat perfect în realitatea faptică a mediului actual de securitate aflat într-o continuă dinamică, schimbare și incertitudine.

OSCE în era securității – Situația din Ucraina

Crearea OSCE în urma reformării fostei Conferințe pentru Securitate și Cooperare în Europa și impunerea ei în decorul geopolitic și strategic al lumii moderne, alături de alte mari organizații și organisme internaționale focalizate pe menținerea păcii globale, nu a condus doar la însuflețirea „peisajului” securității, dar a încununat, în egală măsură, diligențele liderilor statali de a contracara prin toate mijloacele, mecanismele și instrumentele, flagelurile care zdruncină temelia stabilității globale, aducând o gravă și iremediabilă atingere drepturilor omului, principiilor dreptului internațional și ordinii sociale.

Spre deosebire de subsistemul Consiliului Europei, care abordează protecția drepturilor omului dintr-o perspectivă mai juridică, ori acela al UE, care pune accentul pe instituții și mecanisme supranaționale, subsistemul OSCE, mai cuprinzător sub aspectul numărului de state participante și cu implicații extraregionale (America de Nord, Mediterana, Orientul Îndepărtat al Federației Ruse), are în vedere corelațiile dintre securitate, cooperarea economică și libertățile democratice, dezvoltând în mod progresiv un mecanism original al dimensiunii umane³⁹. Activitatea sa este bazată pe conceptul de

securitate comprehensivă, comună și indivizibilă. A promovat obiectivele civile ale drepturilor omului, domnia legii, instituțiile democratice, presa liberă, desfășurarea de alegeri libere și corecte și o guvernare bună; alături de aspectele politice și militare tradiționale ale securității⁴⁰.

Natura multidimensională și extrem de complexă a activității acestei organizații internaționale ne face să înțelegem că prezervarea securității constituie un obiectiv de maximă prioritate al umanității, pentru îndeplinirea căruia statele membre trebuie să se așeze la masa tratatelor, să depășească barierele de ordin politic, social, economic, cultural sau religios care le separă și le definesc profilul, să facă concesii reciproce și să învețe din experiențele individuale ori comune, pentru a găsi cele mai viabile soluții, punând astfel pe pedestalul suprem al valorilor, ființa umană, cu toate drepturile și libertățile sale fundamentale. Numai în acest mod, OSCE va deveni un real for al dezbaterii și deciziei colective, în care vocea popoarelor unite se va face auzită, chiar și de cei pentru care *conflictul* reprezintă cuvântul de ordine. De altfel, prin însăși *Strategia de la Maastricht*⁴¹, aliații organizației au subliniat că slaba guvernare și omisiunea statelor de a asigura instituții democratice corespunzătoare și funcționale care să promoveze stabilitatea, pot genera intensificarea amenințărilor⁴².

Tocmai de aceea, OSCE și-a șlefuit de-a lungul timpului propriile mecanisme de menținere a securității, acțiunile sale fiind dintre cele mai variate, extinzându-se din sfera politică, orientată pe promovarea principiilor buneii guvernări și regulilor democrației, în cea militară și de securitate, materializându-se prin operații și misiuni de control a traficului cu arme și muniții, securizarea granițelor și reformarea sistemului vamal, prevenirea și soluționarea conflictelor, reformarea sistemului militar și nu în ultimul rând, în sfera juridică, unde organizația militează fervent pentru aplicarea principiului supremației legii, protejarea drepturilor omului, combaterea terorismului și traficului de persoane, respectarea libertăților jurnalistice, drepturilor minorităților și principiului nediscriminării. Dacă adăugăm la acestea și implicarea OSCE în protecția mediului și a educației, ne putem da seama de capacitatea polivalentă a acestui organism internațional de a contribui la prezervarea securității.

Cercetarea activității OSCE din ultima perioadă ne arată că conceptul de *securitate cuprinzătoare* este mai actual decât oricând în viziunea națiunilor membre, pentru care conflictul nu reprezintă o piesă de teatru la care asistă ca simpli spectatori, ci o realitate palpabilă și incontestabilă căreia trebuie să i se adapteze permanent.

Și poate că cel mai ilustrativ exemplu al prezentului este *conflictul din Ucraina*, în aplanarea căruia OSCE s-a implicat substanțial și necondiționat, pornind de la premisa că rezolvarea diplomatică s-ar dovedi cheia succesului, sens în care s-au derulat mai multe întrevederi și negocieri atât la nivel prezidențial, cât și la nivel ministerial, cu participarea unor diplomați experimentați în dezamorsarea conflictelor, rezultatul medierii constând în semnarea *Protocolului de la Minsk din 5 septembrie 2014* urmat de un memorandum de implementare convenit de reprezentanții Grupului de Contact Trilateral privind Ucraina (format din Rusia, Ucraina și OSCE) și de liderii autoproclamatelor state Donetsk și Lugansk, în scopul încetării violențelor din regiunea ucraineană Donbass. Între cele 12 puncte ale Protocolului specificat s-au numărat asigurarea monitorizării permanente a graniței ucrainiano-rusești, crearea unor zone de securitate în regiunile de graniță dintre cele două state, precum și retragerea din Ucraina a grupurilor armate nelegale, echipamentului militar, precum și a luptătorilor și mercenarilor (pct. 4 și 10 din Protocol).

Pe de altă parte, situația din Ucraina a format și formează inclusiv la ora actuală obiectul *Misiunii Speciale de Monitorizare a OSCE*⁴³ începută la 21 martie 2014 și îndeplinită prin intermediul a 250 de observatori, care colectează informații relevante și raportează periodic faptele constatate, implicându-se și în acțiuni de mediere între părțile aflate în conflict pentru normalizarea relațiilor și detensionarea diferendelor apărute și semnalând repetat insecuritatea permanentă la care sunt expuși și imposibilitatea de a pătrunde pe teritoriul Crimeei. O dovadă a vigilenței reprezentanților OSCE în monitorizarea securității din această regiune o reprezintă adoptarea de către Consiliul Permanent al organizației a unei *Declarații din 18 iulie 2014*, în urma prăbușirii avionului Malaysia Airlines Flight MH17 în Ucraina, declarație prin care națiunile aliate au solicitat securizarea accesului reprezentanților OSCE și ai altor organisme internaționale în zona

impactului și în regiunile din proximitate, păstrarea intactă a urmelor accidentului și a rămășițelor umane și materiale aflate la fața locului și au sprijinit efectuarea unei investigații internaționale transparente și independente, în coordonare cu Organizația Internațională de Aviație Civilă și experți judiciari și tehnici. Misiunea specială de observare a situației din Ucraina se derulează în paralel cu misiunea OSCE de monitorizare a celor două puncte de control aflate la granița Rusiei cu Ucraina (Gukovo și Donetsk), la invitația Federației Ruse, pentru a se verifica atât gradul de risc la adresa securității locale, cât și intrările și ieșirile derulate între teritoriile celor două state.

Asumându-și pe deplin atribuțiile și rolul său în asigurarea securității, OSCE s-a implicat și în acțiuni militare de control pe teritoriul Ucrainei, astfel de misiuni derulându-se în perioada martie-mai 2014, în baza Documentului de la Viena din 2011, prin observatori și inspectori militari din țări membre OSCE, între care și România, având ca sarcină, verificarea aspectelor militare privitoare la securitate în arealul monitorizat. De altfel, în cadrul dezbaterilor purtate cu privire la criza ucraineană, înșiși reprezentanții militari ai statelor aparținând OSCE au reamintit importanța respectării *Codului de conduită privind aspectele politico-militare ale securității din 1994*, arătând că după douăzeci de ani de la adoptarea sa, actul menționat a redobândit o nedorită „actualitate” în timpul conflictului din Ucraina și au rechemat comunitatea țărilor aliate să își continue eforturile constante pentru consolidarea prevederilor sale și să faciliteze construcția securității și încrederii în regiunile aflate sub ocrotirea OSCE și dincolo de acestea⁴⁴.

Prin prisma competențelor ce îi sunt conferite, OSCE s-a preocupat și de *monitorizarea situației respectării drepturilor omului pe teritoriul ucrainian*, prin misiunea organizată în perioada martie-mai 2014 în mai multe orașe și regiuni expuse conflictualității, sub tutela Biroului pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului și Înalțului Comisar pentru Minorități Naționale. La finalul misiunii s-a adoptat *Raportul Biroului pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului din cadrul OSCE din 12 mai 2014*, în care s-au consemnat grave încălcări ale drepturilor și libertăților fundamentale individuale, precum crima și agresiunile fizice, intimidarea victimelor

ori disparițiile forțate, dar și faptul că efectul crizei din Ucraina s-a răsfrânt și asupra minorității tătare și ucrainene din Crimeea, constând în special, în interzicerea folosirii limbii materne, ceea ce a generat o stare perpetuă de tensiune și a alterat relațiile interetnice.

Recomandările OSCE⁴⁵ s-au adresat mai întâi autorităților ucrainene, cărora li s-a solicitat să ia măsuri imediate pentru respectarea drepturilor omului și celor aparținând minorităților, pentru a asigura anchetarea promptă, imediată și efectivă a infracțiunilor, plasarea forțelor armate sub control democratic și atragerea răspunderii pentru acțiuni militare ilicite, armonizarea legislației existente cu cea internațională și adoptarea unor legi noi, conforme dreptului internațional. Statului ucrainian i s-a recomandat să implementeze în legislația sa, toate recomandările privitoare la drepturile minorităților decurgând din mecanismele de protecție ale ONU, OSCE și Consiliul Europei, să își revizuiască propria legislație în vederea garantării drepturilor minorităților, să adopte politici și strategii pe termen lung care să permită integrarea internațională, să asigure transparența și participarea celor interesați în verificarea progreselor făcute cu privire la minorități.

Pe de altă parte, prin același raport, OSCE s-a adresat în mod direct și autorităților ce exercită controlul *de facto* al Peninsulei Crimeea, cărora li s-a recomandat să acorde prioritate maximă garantării drepturilor omului și drepturilor minorităților, să acționeze urgent pentru a asigura drepturile minorităților, îndeosebi celor aparținând comunității tătare și ucrainene aflate în zonă și contactele personale între membrii familiilor separate în cele două teritorii, să faciliteze dreptul la rezidență a persoanelor aflate în Crimeea, să elimine discriminările aplicate rezidenților din Crimeea, să permită observatorilor interni și internaționali să monitorizeze situația minorităților din peninsulă.

Se observă că OSCE nu rămâne în pasivitate, ci dimpotrivă, veghează atent la respectarea dreptului și a valorilor pe care acesta le ocrotește, pornind de la premisa că securitatea nu poate exista fără ordine juridică, cum nici dreptul nu se poate aplica eficient decât în condiții de securitate deplină.

Sunt principii pe care liderii responsabili de criza din Ucraina ar trebui să le învețe, să le respecte și să le pună în practică, înțelegând că pacea este singura cale spre progresul și stabilitatea omenirii.

Această lucrare a fost posibilă prin sprijinul financiar oferit prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013, cofinanțat prin Fondul Social European, în cadrul proiectului POSDRU/159/1.5/S/138822, cu titlul „Rețea Transnațională de Management Integrat al Cercetării Doctorale și Postdoctorale Inteligente în Domeniile „Științe Militare”, „Securitate și Informații” și „Ordine Publică și Siguranță Națională” – Program de Formare Continuă a Cercetătorilor de Elită – „SmartSPODAS”.

NOTE:

1 Art. 1 din *Carta Națiunilor Unite* semnată la San Francisco, la 26 iunie 1945.

2 M.M. Neag (coordonator), ș.a., *Securitatea umană în conflictele și crizele internaționale*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2010, p. 287.

3 C.S. Gray, *Războiul, pacea și relațiile internaționale – O introducere în istoria strategică*, Editura Polirom, Iași, 2010, p. 317.

4 *Raportul A/HRC/25/63* prezintă și violări ale drepturilor și libertăților fundamentale rezultate din detenția arbitrară, aplicarea torturii și executarea pedepselor (par. 56-63) comise de forțe polițienești și de securitate exonerate de orice răspundere, cât și comiterea de crime împotriva umanității, sub forma exterminării, uciderii, aplicării torturii, încarcerării, violului, avortului forțat, persecutării pe criterii politice, rasiale sau de sex, dispariției forțate a persoanelor, precum și provocarea cu știință a înfometării prelungite (par. 74-79).

5 Grupuri antiguvernamentale, Statul Islamic al Irakului și Al-Sham (ISIS), grupuri de protecție a kurzilor (YPG).

6 Raportul consemnează, între altele, comiterea de violări în rândul civililor și a noncombatanților (masacre și alte forme de ucidere ilegală, luarea de ostatici, tortură și rele tratamente) ori încălcări comise în timpul ostilităților (atacuri nelegale sau folosirea de arme ilicite).

7 *Decizia Curții* din 16 aprilie 2013.

8 *Decizia Curții* din 27 ianuarie 2014.

9 Cauzele menționate se află pe rolul Curții. La data de 24 aprilie 2014, Insulele Marshall au acționat în justiție Pakistan, India, Regatul Unit și Irlanda de Nord în fața CIJ, reclamând omisiunea statelor pârâte de a înceta experiențele cu arme nucleare și dezarmarea nucleară, soluționarea acestor cauze fiind estimată în 2015.

10 Mecanismul a devenit funcțional din data de 1 iulie 2012 pentru Tribunalul Penal Internațional pentru Rwanda și respectiv din data de 1 iulie 2013 pentru Tribunalul Penal Internațional pentru fosta Iugoslavia.

11 A se vedea în acest sens, P. Klein, *Forțele armate multinaționale*, în *Securitatea internațională și Forțele Armate*, J. Callaghan și F. Kernic, coord., Editura Tritonic, București, 2004, pp. 212-213.

12 H. Kissinger, *Diplomația*, Editura All, București, 2007, p. 716.

13 G.C. Maior, *Incertitudine. Gândire strategică și relații internaționale în secolul XXI*, Editura RAO, București, 2009, p. 160.

14 Creată de Națiunile Unite în 2001, *International Security Assistance Force (ISAF)* se află sub coordonarea NATO din 2003, fiind susținută de 48 de națiuni în septembrie 2014.

15 Trupele NATO totalizând inițial 50.000 de militari au fost dislocate în Kosovo la 12 iunie 1999, în 2014 cuantificând 5.000 de militari.

16 Misiunea NATO din Somalia a început în 2007, suportul acordat în spațiul aerian și maritim fiind autorizat și în prezent de Consiliul Nord-Atlantic (NAC).

17 Începută în 6 octombrie 2001, Operațiunea *Active Endeavour* avea în 2014 cele patru atribuții conferite prin mandatul reglementat de Strategia Maritimă a Alianței (*Alliance Maritime Strategy*) din 2011: descurajarea și apărarea colectivă, managementul crizelor, securitatea prin cooperare, securitatea maritimă.

18 Operațiunea *Ocean Shield* demarată în august 2009 a urmat celor două operațiuni anterioare ale NATO din 2008-2009, *Operation Allied Provider* și *Operation Allied Protector*, mandatul său fiind extins până la finalul anului 2016.

19 Politica NATO din 2014 în domeniul cyber-terorismului a fost precedată de alte două politici adoptate anterior de Alianța Nord-Atlantică în acest domeniu, prima în ianuarie 2008, iar cea de-a doua, în iunie 2011.

20 I. Dragoman, *Dreptul european al drepturilor omului*, Editura Fundației România de Măine, București, 2009, pp. 254-255.

21 Înființat prin Decizia Consiliului din 22 ianuarie 2001.

22 Creată prin Acțiunea Comună 2004/551/PESC din 12 iulie 2004 a Consiliului Uniunii Europene.

23 Bazele acestor instituții au fost puse prin Tratatul de la Lisabona, intrat în vigoare la 1 decembrie 2009.

24 Aprobata prin Acțiunea Comună a Consiliului UE nr. 2004/570/CFSP din 12 iulie 2004 și începută la 2 decembrie 2004, operațiunea se continuă și în prezent sub comandă și control reunite împreună cu ONU, potrivit Rezoluției Consiliului de Securitate ONU nr. 2.123/2013, derulându-se cu sprijinul capacităților și echipamentelor furnizate de NATO, în baza Acordurilor „Berlin Plus”.

25 Mandatul EUFOR RCA a fost prelungit până la 15 martie 2015 prin Decizia Consiliului UE nr. 2014/775/CFSP din 7 noiembrie 2014.

26 Misiunea a fost dislocată în Congo în iunie 2005, fiind extinsă până la 30 iunie 2015.

27 Declanșată în 18 februarie 2013, misiunea reunește în prezent 23 de state membre, între care și România.

28 Lansată la 10 aprilie 2010, mandatul misiunii a fost prelungit până în martie 2015.

29 Mandatul UE în Somalia a început în 2008, fiind prelungit până în decembrie 2014.

30 Demarată în 2012, misiunea urmărește consolidarea capacității maritime pentru cinci țări: Djibouti, Kenya, Somalia, Seychelles și Tanzania.

31 Misiunea UE în Libia a fost aprobată de către Consiliul UE la 22 mai 2013.

32 Mandatul misiunii a debutat în urma Deciziei Consiliului UE nr. 2012/392/CFSP din 16 iulie 2012, fiind extins prin Decizia nr. 2014/482/CFSP din 22 iulie 2014.

33 Misiunea înființată de Consiliul UE la 15 aprilie 2014 se integrează în conceptul de *abordare cuprinzătoare a securității* promovat de UE în zona Sahel, alături de Misiunea EUCAP Sahel Niger.

34 Apreciată drept cea mai amplă misiune civilă desfășurată de UE, misiunea a fost lansată în 2008, sub auspiciile Deciziei Consiliului de Securitate ONU nr. 1244/1999 privind rezolvarea crizei din Kosovo.

35 Misiunea a fost înființată de Consiliul Uniunii Europene la 22 iulie 2014.

36 Misiunea a debutat în noiembrie 2005, în urma scrisorii comune adresate UE de Președinții Ucrainei și Moldovei, fiind prelungită succesiv de trei ori, mandatul actual expirând la data de 30 noiembrie 2015.

37 Misiunea începută în 2007 a fost extinsă până în 31 decembrie 2014, cooperând cu ISAF aflat sub conducerea NATO.

38 Inițiată în 2005, mandatul său a fost prelungit până la 30 iunie 2015.

39 I. Dragoman, *Protecția juridică a drepturilor omului*, Editura Fundației România de Măine, București, 2008, p. 159.

40 P. Duță, *Scenarii ale cooperării Consiliului de Securitate cu organizațiile regionale*, în Volumul Sesiunii Anuale internaționale de comunicări științifice „Politici și Strategii în gestionarea conflictualității”, volumul IV, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2008, p. 197.

41 Adoptată în cadrul Adunării Consiliului Ministerial al OSCE desfășurat în perioada 1-2 decembrie 2003.

42 Pentru amănunte, OSCE Secretariat. Conflict Prevention. Centre Operations Service, *The OCE Concept of Comprehensive and Co-operative Security*, pp. 11-12, Viena, 2009.

43 Mandatul misiunii a fost extins până în martie 2015.

44 Aspecte reflectate în discursul gl.lt. Aldo C. Schellenberg, Comandantul Forțelor Armate Aeriene Elvețiene cu ocazia celei de-a douăzecea aniversări a Codului desfășurate în iulie 2014 la Viena.

45 A se vedea în detaliu, pp. 122-125 din Raport.

BIBLIOGRAFIE

Carta Națiunilor Unite din 1945.

Tratatul Atlanticului de Nord din 1949.

Tratatul de la Lisabona din 2007.

Rezoluția nr. 1.966/2010 a Consiliului de Securitate ONU.

Rezoluția nr. 2.130/2013 a Consiliului de Securitate ONU.

Rezoluția nr. 2.171/2014 a Consiliului de Securitate ONU.

Rezoluția nr. 2.174/2014 a Consiliului de Securitate ONU.

Rezoluția nr. 2.175/2014 a Consiliului de Securitate ONU.

Rezoluția nr. 2.178/2014 a Consiliului de Securitate ONU.

Rezoluția nr. 2.180/2014 a Consiliului de Securitate ONU.

Rezoluția nr. 2.183/2014 a Consiliului de Securitate ONU.

Strategia Europeană de Securitate din 2003.

Strategia Uniunii Europene contra proliferării armelor de distrugere în masă din 2003.

Strategia Uniunii Europene de combatere a acumulării ilicite și a traficului ilicit de arme de calibru mic și armament ușor (SALW), precum și de muniție aferentă – Strategia UE privind SALW din 2003.

Regulamentul Consiliului Uniunii Europene nr. 428/2009.

Protocolul de la Minsk din 5 septembrie 2014.

Dragoman Ion, *Protecția juridică a drepturilor omului*, Editura Fundației România de Măine, București, 2008.

Dragoman Ion, *Dreptul european al drepturilor omului*, Editura Fundației România de Măine, București, 2009.

Duță Paul, *Scenarii ale cooperării Consiliului de Securitate cu organizațiile regionale*, în Volumul Sesiunii Anuale internaționale de comunicări științifice „Politici și Strategii în gestionarea conflictualității”, volumul IV, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2008.

Gray Collin S., *Războiul, pacea și relațiile internaționale – O introducere în istoria strategică*, Editura Polirom, Iași, 2010.

Kissinger Henry, *Diplomația*, Editura All, București, 2007.

Klein Paul, *Forțele armate multinaționale*, în *Securitatea internațională și Forțele Armate*, Callaghan, Jean și Kernic, Franz, coord., Editura Tritonic, București, 2004.

Mr. George Cristian, *Incertitudine. Gândire strategică și relații internaționale în secolul XXI*, Editura RAO, București, 2009.

Neag Mihai Marcel, coord, ș.a. *Securitatea umană în conflictele și crizele internaționale*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2010.

OSCE Secretariat. Conflict Prevention. Centre Operations Service, *The OCE Concept of Comprehensive and Co-operative Security*, Viena, 2009.

Raportul A/HRC/25/63 / 2014 al Comisiei

ONU privind Republica Populară Democrată Coreeană. *Drepturile Omului din cadrul OSCE* din 12 mai 2014.

Raportul A/HRC/2760 / 2014 al Comisiei ONU privind Siria. www.un.org

Declarația Summitului NATO din Țara Galilor din 2014. www.icj-cij.org

Raportul Biroului pentru Instituții Democratice și www.nato.int

www.europa.eu

www.osce.org